

Posudek vedoucího na bak. práci Kláry Staňkové *Krása jako cesta k Bohu i ke světu v díle Simony Weilové*

Klára Staňková (dále KS) si pro svou bakalářskou práci stanovila mimořádně obtížný úkol, a sice vyložit pojem krásy v díle Simone Weilové. Úkol je to obtížný zejména proto, že ačkoli se Weilová napříč svým díle k tématu krásy opakovaně vrací, nikdy se sama nepokouší o systematický výklad.

Struktura práce je dobře promyšlená a obsahuje autorčinu odpověď na otázku, jak se vůbec zhostit tématu, který souvisí skoro se vším, co Weilová říká, ale o kterém se explicitně neříká příliš mnoho. První a druhá kapitola připravují půdu tím, že jednak podávají jakýsi zjednodušený přehled Weilové základních pojmů, v nichž bude pojem krásy možné traktovat (představivost, odstvoření, pozornost aj.), jednak rekonstruuji pozadí Weilové úvah v Kantově nauce o krásu (ovšem ne vznešenu) ve třetí *Kritice* (důraz je zde kladen zejm. na pojmy nezajímavého zalíbení a účelnosti bez účelu). Na tomto základě pak může třetí kapitola podat relativně ucelený výklad Weilové chápání krásy, která je úzce spjata s pojmem celku světa, s jeho řádem, nutností a s místem každé věci v něm. Čtvrtá kapitola je pak jakýmsi dodatkem, který obecnou diskusi ilustruje přehledem konkrétních podob krásy ve světě, které Weilová ve svém díle zmiňuje.

Vzhledem k tomu, o jak obtížný úkol se jedná, zhostila se ho KS se ctí a na bakalářskou práci, dle mého soudu, velmi úspěšně. Za velkou přednost práce považuji to, že se KS podařilo neupadnout ani do jedné z pastí: nesnažila se napodobit fragmentární euforický styl S. Weilové, ale ani se její myšlení nesnažila násilně systematizovat. Práce volí analytický přístup (jemuž napomáhá srovnání s Kantem), ale zůstává pozorná k tomu, oč Weilové nakonec jde – i kdyby nebylo snadné to pojmově postihnout. Vyzdvihl bych také, že se KS podařilo produktivně vtáhnout do hry velmi širokou paletu primárních (většinou fragmentárních) textů a také netriviálním způsobem zohlednit nadstandardně velké množství sekundární literatury.

KS si je dobře vědoma toho, že zvolená perspektiva na Kanta jako inspirační zdroj S. Weilové je trochu uměle omezena na pojem krásy, zatímco pojem vznešena (zvláště dynamického), který

má k některým Weilové úvahám nápadně blízko, zůstává stranou zájmu. Rozhodnutí omezit se na krásu z důvodu rozsahu bakalářské práce (str. 7) je dle mého soudu zcela oprávněné. Přesto by mě zajímalo – pokud na to zbude u obhajoby čas – co by podle KS (z odstupu) byly hlavní body, ve kterých by Kantova analýza vznešena mohla na Weilové pojem krásy vrhnout dodatečné světlo mimo rámec předvedené analýzy.

Za relativně slabší považuji čtvrtou kapitolu práce. Kladu si otázku, jestli by pro účely práce nebylo bývalo lepší, kdyby KS místo přehledu uměleckých děl a oblastí vědy, které Weilová považovala za hodnotné, podnikla například detailnější sondu k některému z jejích výkladů konkrétních děl, která by obecné – a často velmi abstraktní teze – mohla ilustrovat a dovysvětlit na dílčím materiálu. Nabízela by se třeba Weilové analýza Homérovy *Íliady*, kde se nutnost a řád světa tematizují ve velmi konkrétních podobách, což by snad pomohlo učinit tezi o kráse jako řádu světa o něco uchopitelnější.

V některých bodech mohla jít KS v dotazování po filosofické relevanci a koherenci Weilové ústředních pojmů o krok dál. Jedním z ústředních pojmů, které KS přesvědčivě opakovaně vyzdvihuje, je kantovský, ale silně přetvořený pojem „účelnosti bez účelu“ jako esenciálního atributu krásy. Přesto nemohu říci, že je mi Weilové pojem účelnosti bez účelu po přečtení práce zcela zřejmý. Jedna z věcí, na které bych se KS v této souvislosti rád zeptal (pokud na to u obhajoby zbude čas), je, do jaké míry je pojem účelnosti, o který tu jde, čistě objektivní a do jaké míry naopak už předpokládá subjekt zkušenosti krásy. Z některých pasáží to vypadá, že krása coby účelnost bez účelu je ryze objektivní charakteristika světa (spojená s jeho nutností a řádem), kterou se jen musíme naučit vidět (co přesně tu pak ale znamená „účelnost“?). Lidské „odstvoření“ je pak možné chápat jako „nápodobu“ krásy světa (str. 36). Ale jinde se zdá, že krása existuje jen pro pozorovatele, kterého určitým způsobem oslovuje. Tak to alespoň vypadá, když KS interpretuje Weilové pojem účelnosti bez účelu jako „příslib něčeho vyššího“, totiž Boha (str. 35). Odtud by se pak mohlo zdát, že „odstvoření“ je konstitutivním momentem krásy jako charakteristiky světa určitým způsobem zakoušeného. Je možné říci, zda je podle Weilové krása objektivní charakteristikou světa, anebo je to charakteristika světa určitým způsobem zakoušeného člověkem? Pokud správně rozumím, že účelnost bez účelu označuje určitý typ vztahu světa k Bohu (ať už do něj konstitutivně vstupuje nebo nevstupuje lidský subjekt), o jaký typ vztahu se jedná?

Nelze říci, že by práce KS všechny aspekty Weilové koncepce krásy vyjasnila. Poměřovat ji takovým nárokem by ale určitě nebylo spravedlivé. Podařilo se jí, dle mého soudu, podat velmi plastický obraz důležitého motivu krásy ve Weilové myšlení. Práci proto jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit – v závislosti na průběhu obhajoby – buď *výborně*, nebo *velmi dobře*.

Ve Varvažově, 30. ledna 2024

Robert Roreitner
Ústav filosofie a religionistiky